

Metsäsalkku esiopetukseen

Metsäsalkku esiopetukseen

Alkusanat

Tervetuloa käyttämään Tuusulan 4H-yhdistyksen Vihreä tehtävä: kestävä tulevaisuus -hankkeen metsäsalkkua. Hankkeen on rahoittanut maaseuturahaston Leader EMO ry. Salkun sisällön on luonut varhaiskasvatuksen opettaja, sosionomi (AMK) ja sen sisällönsuunnittelussa on huomioitu esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet sekä kuntien omat esiopetuksen opetussuunnitelmat. Metsäsalkun tehtävät yhdistävät lasten tähän asti oppimaa leikin ja opetuksen kautta uusiin kokemuksiin ja oivalluksiin. Yhdessä tehden ja koteihin vietävien osioiden avulla lapsi saa kokonaisvaltaisen kokemuksen ympäristökasvatuksesta.

Luvassa on inspiroivaa tekemistä lähimetsiin tutustuen sekä opettavaisia tehtäviä ja haasteita lapsiryhmän kanssa. Pääsette käyttämään matemaattisia taitoja, loogista ajattelukykyä sekä runsaasti aisteja ja luovuutta. Tavoitteena on, että lapsiryhmä oppii uutta ympäristöstään ja saa valmiuksia pohtia kestäviä elämäntapoja ja toteuttaa niitä käytännössä. Salkun tehtävät on otsikoitu ja osa niistä jakautuu orientoiviin ja toiminnallisiin osioihin. Pohdintaa sisältävät orientoivat osuudet on ajateltu toteuttaviksi sisätiloissa ja ne on merkattu vihreällä talomerkillä. Tehtävät voi myös harkinnan mukaan toteuttaa ulkona. Ulkotehtävät on merkitty kolmella kuusen kuvalla. Koteihin vietävät tehtävät on merkitty isolla liilalla talolla, jonka sisällä on sydämen kuva.

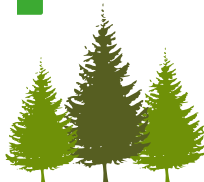
Sisätoteutus =

Kotitehtävät =

Ulkototeutus =

Hienoa, että lähditte mukaan lisäämään esiopetuksen ympäristökasvatusta ja kestävien elämäntapojen edistämistä. Luonnossa liikkuesssa kunnioitetaan aina eläviä kasveja ja eläimiä, joten pyrkimys on, ettei mitään elävää rikota tai revitä. Tästä on hyvä mainita lapsille jokaisella metsäretkellä. Kaikki tehtävät on mahdollista pitää pienryhmissä tai isomman ryhmän kanssa. Salkusta riittää tehtäviä useille opetuskerroille. Osa tehtävistä on kertaluontoisia ja osa tarjoaa tekemistä pidemmälle aikavälille.

Yhteistyö ja dialogisuus kotien kanssa on huomioitu aloituskirjeenä sekä kotiin vietävissä tehtäväosioissa. Kasvattajat tuntevat ryhmien potentiaalin ja kyvyt parhaiten, joten soveltakaa vapaasti annettuja tehtäviä juuri teille sopiviksi. Seuraavalta sivulta voitte kopioida vanhemmille suunnatun infokirjeen, jossa kerrotaan lapsen osallisuudesta 4H-yhdistyksen Metsäsalkku -opetukseen. Kotikirjeen jälkeen pääsette suoraan tehtävien pariin. Voitte valikoida tehtäviä haluamassanne järjestyksessä esimerkiksi vuodenaikojen vaikutukset huomioiden. Antoisia opetushetkiä Metsäsalkun parissa!

Toivottaa,

Sonja Forssén

Hanketyöntekijä/
Metsäsalkun tekijä

Julia Mali

Toiminnanjohtaja
Tuusulan 4H-yhdistys

Vihreä tehtävä: kestävä tulevaisuus -hanke
Tuusulan 4H-yhdistys

Kirje vanhemmille - Metsäsalkku

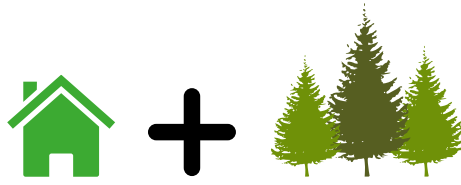
Lapsenne esiopetusryhmä on saanut käyttöönsä Tuusulan 4H-yhdistyksen Vihreä tehtävä: kestävä tulevaisuus -hankkeessa luodun Metsäsalkun. Metsäsalkku on ympäristökasvatusta, joka johdattelee lapset oppimaan uutta omasta lähiluonnosta. Salkun sisällössä on huomioitu esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet sekä kuntien omat esiopetuksen opetussuunnitelmat.

Salkun avulla lapsilla on mahdollisuus innostua monesta ja kokeilla uutta sekä tietojen että taitojen saralla. Luvassa on inspiroivaa tekemistä lähimetsiin tutustuen sekä opettavaisia tehtäviä ja haasteita opetusryhmän kanssa. Lapsenne pääsee käyttämään matemaattisia taitoja, loogista ajattelukykyä sekä runsaasti aisteja ja luovuutta. Tavoitteena on, että lapset oppivat uutta ympäristöstään ja saavat valmiuksia pohtia kestäviä elämäntapoja ja toteuttaa niitä käytännössä.

Matkan varrella myös koteihin saattaa tulla muutamia vapaaehtoisia tehtäviä, joiden avulla voi rikastuttaa omaa arkea metsäkasvatuksen parissa.

Lisätietoja Metsäsalkusta ja Vihreä tehtävä: kestävä tulevaisuus -hankkeesta antaa Tuusulan 4H-yhdistys www.tuusula.4h.fi tai tuusula@4h.fi.

Tarvikkeet: Oman lähialueen kartta paperilla tai virtuaalisesti. Muistiinpanovälineet pienryhmittäin tai koko ryhmälle. Pitkä mittanauha tai muu mittamääreestä käypä esine, kuten pitkä keppi tai harjanvarsi.

Tehtävässä tutustutaan karttojen ja mittakaavan käyttämiseen ja lähdetään retkelle lähimetsään. Kasvattaja etsii joko valmiiksi kartat lapsiryhmille tai pohditaan yhdessä lasten kanssa, mistä löytyisi sopiva kartta, josta näkyy esiopetusryhmää lähin metsä. Kartat voivat olla paperisia tai virtuaalisia esimerkiksi tabletilta. Kannattaa käyttää satelliittikuvaa, jos virtuaalikartasta ei muuten erotu metsäalue.

Tutkikaa kartasta, missä sijaitsee esiopetusryhmäanne lähin metsä. Kuinka pitkä matka sinne on? Käyttäkää apuna kartan mittakaavaa. Voiko matkan kävellä tai pyöräillä? Kasvattaja auttaa mittauksissa tarpeen mukaan.

Valitkaa sitten metsästä kohta, jonka leveyden haluatte mitata kartan mittakaavan avulla. Kuinka leveä metsä on siitä kohdasta? Kirjatkaa tulos ylös, sillä tarvitsette sitä myöhemmin tehtävän ulko-osion jälkeen.

Pohtikaa ryhmässä onko jonkun kotia lähellä metsää vai onko se jopa sama metsä kuin nyt löydetty. Keskustelussa voi käydä läpi ketkä käyvät usein metsässä, kuinka usein he ovat siellä käyneet ja kenen kanssa, sekä miltä metsät ylipäättään tuntuvat - onko metsä kutsuva ja kiva paikka mennä vai aiheuttaako se esimerkiksi jännitystä? Innostetaan lapsia tulevia metsäkäyntejä varten kertomalla, että luvassa on monipuolisia tehtäviä ja tietoa.

Napatkaa metsäretkeä varten pitkähäkö mittanauha ja ottakaa muistiinpanovälineet mukaan. Johdattakaa lapset karttaosiossa löydettyyn lähimetsään ja etsikää aukea alue, jossa mahtuu asettumaan riviin. Tehtävä ulkona: asettukaa riviin pitäen käsistä kiinni ja valitkaa kaksi tai kolme mittaajaa rivin pituudesta riippuen: Kuinka pitkä rivi teistä muodostuu? Kasvattaja auttaa laskemaan, kuinka monta eskariryhmää tarvittaisiin, jotta lapsirivi ylettyisi metsän reunasta toiseen reunaan. Onko metsä mielestänne iso, pieni vai jotain siltä väliltä? Oletteko nähneet isompia metsiä?

Kotiin vietävä tehtävä: Vapaaehtoisena kotitehtävänä lapsille voi antaa metsäretken perheen tai ystävien kanssa. Kotikirje on seuraavalla sivulla.

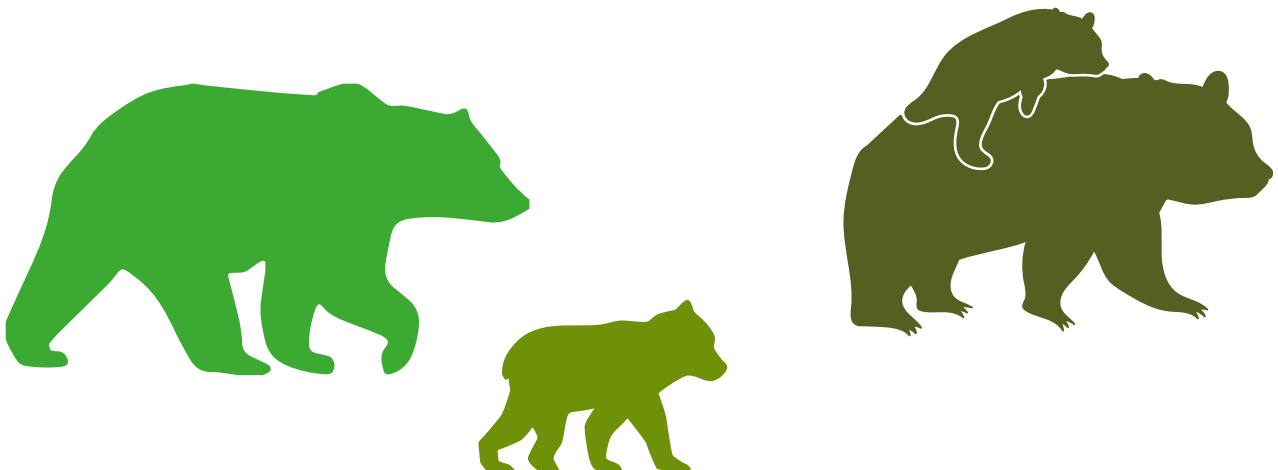

Lähimetsät -osion kotitehtävä

Lapset ovat tutustuneet esiopetuksessa karttojen käyttämiseen ja löytäneet sieltä oman ryhmänsä lähimetsän. On tärkeää hahmottaa myös oman kodin ympäristöä, joten etsikää lapsen kanssa yhdessä kartalta missä on teitä lähin metsäalue. Nettikartasta voi tarkastella satelliittikuvaa, jotta metsäalueet hahmottuvat paremmin. Jos metsä on jo tuttu niin aihetta voi pohtia siltä kannalta, että miltähän se näyttää kartalla ja kuinka iso se oikeasti on. Metsä voi olla samakin metsä, joka oli ryhmää lähinnä. Vaikuttaako metsä lapsen mielestä kartalla isolta vai pieneltä?

Tehkää sitten retki metsään ja pohtikaa uudestaan minkä kokoiselta metsä tuntuu nyt? Antakaa lapsen ideoida kivaa tekemistä retkelle ja auttakaa tarvittaessa. Oletteko perheen kanssa vierailleet kansallispuistojen metsissä? Missä muualla voisi olla lapselle tuttuja metsiä?

Voitte yhdessä retken jälkeen keskustella millainen retki oli kaikkien mielestä. Jäikö siitä hyvä olo, oliko jännittävää ja jäikö jotain erityisesti mieleen? Jos haluatte niin sopikaa esimerkiksi viikoittainen tai kuukausittainen metsäretkipäivä lapsen kanssa ja merkitkää se kalenteriin.

Luonnonmetsä - mikä se on?

Luonnonmetsä on sellaista metsää, joka on luonnontilainen. Se tarkoittaa sitä, ettei ihminen kaada siellä puita tai raivaa metsää. Tiettyjen tunnusmerkkien avulla metsien tutkijat voivat selvittää, onko luonnontilainen metsä hyvinvoiva. Menkää metsäretkelle tutkimaan löydätekö luonnonmetsän tunnusmerkkejä. Voitte laittaa rastin ympärään, kun merkki löytyy.

KUOLLUT PUU MAASSA

JÄKÄLÄ

KAKSI ERI SIENILAJIA

KÄÄPÄ

KUOLLUT PUU PYSTYSSÄ

SAMMAL

NELJÄ ERI PUULAJIA

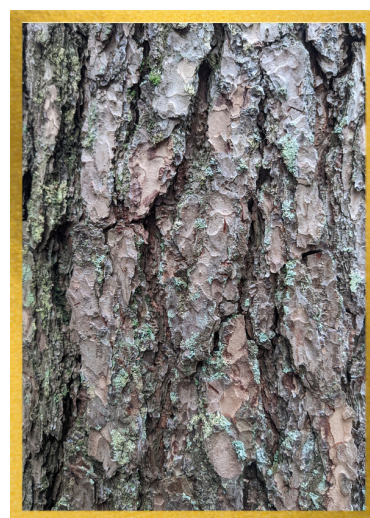

VANHA PUU

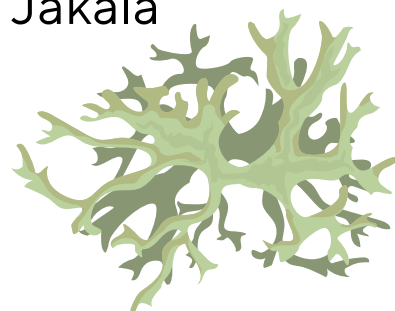

KILPIKAARNA (paksu männyn kaarna, joka näyttää kilveltä)

Kilpikaarna

Jäkälä

Tatti

Keltavahvero

Metsätyypit

Mietitään ja tutkitaan mitä metsätyyppiä esiopetusryhmän lähimetsä edustaa. Tämä on hyvä käydä läpi loppukeväästä tai alkusyksystä. Kysykää lapsilta ensin mitä heidän mielestään tarkoittaa metsätyypit. Vastaukset voivat olla aika hauskojakin, mutta kyseessä on retkeilystä pitävien tyyppien sijasta metsän kasvustoa ja lajeja määrittelevä luokittelu. Tutustukaa siis yhdessä lähimetsän kasveihin ja pohtikaa seuraavien vihjeiden avulla, mikä metsätyyppi on oikea:

Tuore kangasmetsä:

- Paljon kuusia
- Runsaasti mustikanvarpuja
- Paljon sammaleita
- Kosteahko maa

Kuiva kangasmetsä:

- Eniten mäntyjä
- Maa on karua eli siellä ei kasva runsaasti kasveja
- Kasveina erityisesti kanerva, puolukka ja jäkälät
- Kuivaa hiekkamaata (voitte kaivaa hieman maata ja tutkia onko se hiekkaista)

Lehto:

- Paljon lehtipuita, myös kuusia voi olla
- Saniaisia
- Heinää ja ruohoja
- Ei juurikaan mustikan- tai puolukanvarpuja

Tutkimusmetsäilyä

Tutkitaan yhdessä metsän monimuotoisuutta. Metsien maastot voivat olla kovin vaihtelevaisia tai hyvinkin tasaisia. Seuraavaksi tutustutaan metsän maastoon tarkemmin.

Etsikää metsästä syvin kohta, jonka löydätte. Mikä se oli? Ehkä oja, puro, ihmisen kaivama kuoppa vai peräti luola? Mikä voisi elää ojassa tai kuopassa? Entä mikä on metsän korkein kohta? Jättäkää ensin puut huomiotta ja etsikää esimerkiksi kumpareita, kallioita tai siirtolohkareita. Mitä löytyi? Olivatko korkein ja matalin kohta kovin saman korkuisia vai oliko niiden korkeusero suuri? Kun olette selvittäneet korkeimman kohdan maaston kannalta, yrittäkää sitten löytää metsän korkein puu. Onko se vanhan näköinen?

Tutkikaa sitten metsää lisää. Etsikää pienin kivi, jonka löydätte ja ottakaa jokaiselle lapselle yksi kivi. Pitäkää silmällä myös isoja kiviä. Seuraavaksi kulkekaa yhdessä metsän isoimman kiven luo. Se voi olla valtava siirtolohkare tai vain oravan korkuinen kivenmurkula metsätyypistä riippuen. Kokoontukaa yhteen tutkimaan mitä värejä lasten pikkukivissä ja isossa kivessä näkyy, miltä ne tuntuvat kädessä ja jos löysitte oikein valtavan kiven, mitä sen pinnassa näkyy, elää ja liikkuu. Kiipeääkö kivellä ötököitä? Kuinkahan monta kertaa isompi iso kivi on pikkukiveä isompi?

Jos metsä ei ole kivipitoinen voidaan tutkia kasveja koon mukaan: pikkuisimmat lehdet vs. isoimmat lehdet.

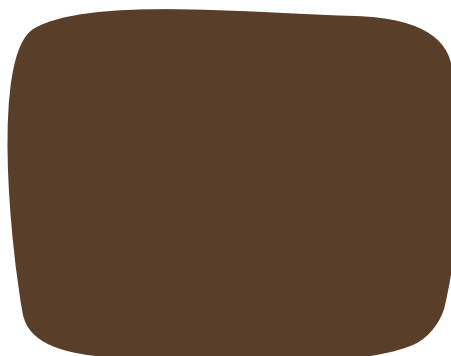
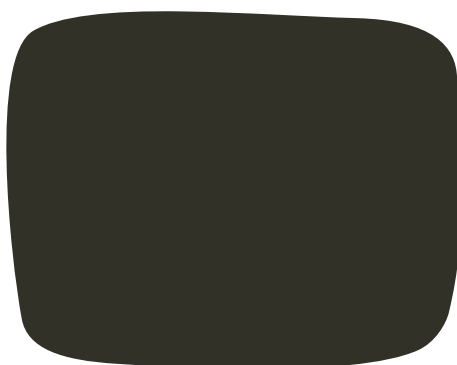
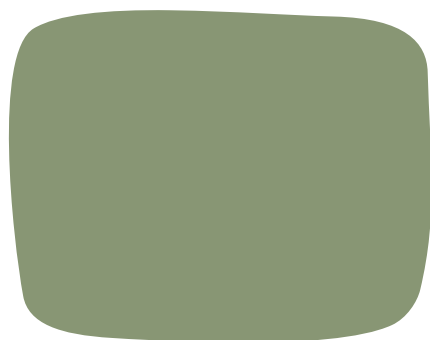

Luonnon värikartta

Tarvikkeet: Vapaaehtoinen: Maalien värikarttoja rautakaupasta.

Tutkikaa oheisten värien avulla luonnon värejä eri vuodenaikoina. Kaikkia värejä voi olla hankala löytää samaan vuodenaikaan, joten hyödyntäkää värikarttaa eri retkikerroilla. Tehtävänä on etsiä luonnosta samoja tai lähellä olevia värejä. Halutessanne voitte leikata värit omiksi lapuikseen ja antaa lapsille mukaan värien hahmottamisen tueksi. Tässä kohtaa maalien värikartat voivat olla kivana lisänä ja voitte laajentaa väriskaalaa omien toiveidenne mukaiseksi. Pohtikaa etukäteen mihin vuodenaikaan mikäkin väri voisi sopia ja löytyisikö se juuri nyt vai myöhemmin.

Tarvikkeet: lämpömittari ja muistiinpanovälineet.

Vapaavalintainen: sademittari.

Tämä on pitkän aikavälin tehtävä, joka voidaan toteuttaa eri tavoilla. Perustakaa lasten kanssa oma sääasema, jossa tutkitte, havainnoitte ja kirjaatte säätä. Valitkaa ryhmälle sopivin aikamääre. Sään havainnoimisen voi aloittaa esimerkiksi harjoittelemalla A vaihtoehdon avulla viikon ajan. Opetelkaa ensin miten lämpötila mitataan ja merkitään. Jos celsius °C merkintä on liian hankala, voi merkinnässä käyttää pelkkiä numeroita ja + - merkkejä. Tähän tehtävään valitaan kiertävät mittaajat, jotka taitojen mukaan itse merkkaavat mittaustulokset sopivaan sääseurantapohjaan tai kertovat kasvattajalle tulokset, joka huolehtii tiedot ylös. Pitäkää mittaukset tallessa koko mittausajanjakson ajan.

Sääasematehtävän voi suorittaa mitaten säähavainnot

- a)** viikon ajan kerran päivässä
- b)** kuukauden ajan yhden tai useamman kerran viikossa
- c)** usean kuukauden ajan kerran viikossa.

A vaihtoehto: sään havainnoimisen opettelua ja kirjaamista yhden viikon aikana. Seurataan lyhyen aikavälin säämuutoksia. Kaikille tulee tutuksi lämpömittarin käyttö ja lapset harjaantuvat ympäristön huomioimisessa. Tätä voi käyttää harjoitteluosiona ja sitten, kun taidot alkavat olla hallussa voidaan siirtyä B tai C osioiden pariin.

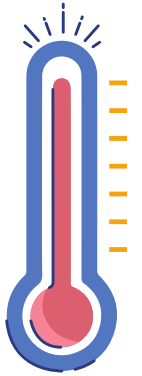
(vaihtoehdot jatkuvat seuraavalla sivulla)

B vaihtoehto: havainnoimisen harjoittelua sekä lyhyehkön ajanjakson tarkastelua esimerkiksi miettien, miten paljon sää voi muuttua kuukauden sisällä. Voitte napata mittauspäiviä aina mielenkiintoisten sääilmiöiden kohdalla, kuten erityisen tuulinen, lämmin tai sateinen päivä. Tehkää mittaus vähintään kerran viikossa ja aina samaan kellonaikaan. Tällöin vertausarvot ovat luotettavampia ja huomataan paremmin sään vaihtelut. Aamun ja iltapäivän lämpötilat voivat erota paljonkin toisistaan ja jos lapset ovat innostuneita mittaajia niin voitte lisätä toisen mittausajan esimerkiksi iltapäivään.

C vaihtoehto: Havainnoidaan muutoksia säätilassa laajemmin esimerkiksi puolen vuoden aikana. Tämä on paras vaihtoehto kevään ja talventulon seuraamiseen. Koostakaa pitkän aikavälin raportti säätiloista, josta mittausajanjakson aikana sekä lopuksi seurataan vuodenaikojen vaihtumista. Tehkää mittaukset kerran viikossa tai joka toinen viikko, jos valitsette esimerkiksi viiden kuukauden ajanjakson.

Kun hahmotatte ryhmälle sopivan toteutusajanjakson voitte ryhtyä heti sääaseman pitäjiksi. Oikeilla sääasemilla mitataan koko Suomen alueen säätä, mutta te saatte toimia paikallisina säätiedottajina. Mittaajat voivat pitää pienen säätiedotuksen aina mittauksen jälkeen omalle ryhmälleen. Muut lapset voivat halutessaan täydentää havaintoja, jos jotakin tärkeää on jäänyt huomaamatta.

Sopikaa lämpömittarille paikka ulkona tai käyttäkää valmiiksi olemassa olevia mittareita. Jos mittaatte vesimääriä niin laittakaa mitta-astia taivasalle.

Ohjeet sääaseman havainnoijille:

Valitkaa kiertävät säämittaajat niin, että pareittain tutkitte, mittaatte ja kirjaatte sääilmiöitä. Vaihtakaa mittaajia ryhmälle sopivaan tahtiin.

- 1. Lämpötilan mittaaminen:** Tarkistakaa, että lämpömittari on aina samassa paikassa. Lukekaa mittarin lukema ja kirjoittakaa se ylös heti ulkona tai käykää sisällä kirjaamassa, jos on sateista tai liian kylmää kirjoittaa ulkona.
- 2. Mitatkaa tuulen voimakkuus ja suunta silmämääräisesti.** Näkyykö tai kuuluko tuulta? Onko se teidän mielestänne voimakasta tai heikkoa tuulta vai peräti myrskytuuli? Tuulen suunnan voitte arvioida märän sormen avulla. Kastakaa sormi veteen ja nostakaa ylös. Jos sormi tuntuu kylmältä yhdestä suunnasta, on se tuulen suunta. Ilmavirta saa kostean sormen tuntumaan kylmemmältä. Suuntaa ei tarvitse kirjata ylös, mutta ilmoittakaa tuulen voimakkuus tai jos ei tuule lainkaan.
- 3. Sademäärää voi arvioida joko sademittarilla tai silmämääräisesti.** Merkinnäksi riittää esimerkiksi "ei sata - tihkusadetta - normaali sade - rankkasade".
- 4. Onko pilvinen keli?** Kirjatkaa onko aurinkoinen päivä vai pilviä. Huomioikaa esimerkiksi termit puolipilvinen ja pilvinen. Myös sumun voi merkitä tähän kohtaan.
- 5. Jos huomaatte muuta mielenkiintoista, voitte kirjata myös sen ylös.** Esimerkiksi jäinen maa tai loskakeli.

Säähavainnot saavat olla lapsenomaisia. **Esimerkki**
säähavainnosta kuukausimittauksella:

Maanantai 5.12.2022 klo 9:30

Mittaajat: Eino ja Vili

1. Lämpötila -2°C
2. Kevyt tuuli. Suunta kokeiltu.
3. Pikkuista lumisadetta.
4. Pilvinen päivä.
5. Lätäköt on jäässä

Maanantai 12.12.2022 klo 9:30

Mittaajat: Aatu ja Helmi

1. Lämpötila -10°C
2. Ei tuule yhtään.
3. Ei sada.
4. Aurinkoista, ihan sininen taivas.
5. Hengitys höyryää, koska on niin kylmä. Paljon lunta pihalla.

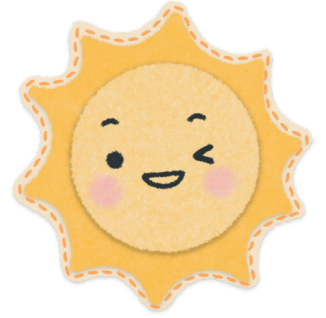
Maanantai 19.12.2022 klo 9:30

Mittaajat: Enni ja Saana

1. Lämpötila +3°C
2. Ehkä vähän tuulee.
3. Sataa räntää paljon.
4. Ihan pilvistä.
5. Tosi paljon loskaa, tarvii kumpparit!

POHJA SÄÄMITTAUKSILLE (kopioi lisää)

Päivä

Klo:

Mittaajat

1.

2.

3.

4.

5.

Päivä

Klo:

Mittaajat

1.

2.

3.

4.

5.

Päivä

Klo:

Mittaajat

1.

2.

3.

4.

5.

Kaikki ovat joskus käyneet metsässä, mutta voiko siellä tehdä muutakin kuin retkeillä ja leikkiä? Keskustelkaa ryhmässä ensin, mitä kokemuksia lapsilla on metsistä - onko joku ollut telттаilemassa, hiihtämässä tai vaikka lintuja bongaamassa? Mitä harrastuslajeja lapset keksivät, mitä voisi toteuttaa metsässä? Kasvattajat voivat antaa inspiraatioksi vihjeitä esimerkiksi seuraavista lajeista: hiihto, suunnistus, maastopyöräily, marjastus, sienestys, villiyrттien keräily, lintubongaus ja metsästys. Kokeilkaa yhtä tai useampaa lasten keksimää lajia omilla säännöillä. Jos ryhmällä on käytössä kiikarit, voi lintubongausta käydä kokeilemassa ihan oikeastikin! Ottakaa metsäretkellä seuraava valokuvaajaleikki käyttöön.

Eläin valokuvaus: Leikkikää luontokuvaajia. Tehtävänä on ikuistaa metsän eläimiä ja lintuja mielikuvituskameralla. Valitkaa kolme lasta eläimiksi, jotka saavaat päättää mitä eläimiä ovat. Ryhmän pitää muistaa kuka on mikin eläin. Eläimet menevät piiloon metsään niin, että he näkevät vain vilaukselta ryhmän. Sitten muut lapset saavat lähteä ihan hiljaa hiipimään etsimään eläimiä. Kun joku lapsista löydetään, otetaan käsien muodostamalla kameralla kuva ja sanotaan esimerkiksi "kettu kuvattu". Piilossa olevat lapset voivat kuulostella tarkasti kuuluuko kuvaajista ääniä - jos ääniä kuului paljon on kuva menetetty, sillä eläimet lähtevät herkästi ihmistä karkuun. Vuorotelkaa niin, että jokainen saa olla kuvaaja ja eläin ainakin kerran.

Halipuu ja puun asukit

Etsikää kaikille lapsille oma halipuu, jonka ympäri kädet juuri ja juuri riittävät. Jos kaikille ei löydy sopivaa, valitkaa pienempiä tai suurempia puita. Ottakaa ainakin 10 sekunnin pitkä halaus puusta ja pohtikaa sitten, miltä lapsista tuntuu halata puuta? Onko se ihan hassua vai rauhoittuuko joku? Haluaako puu kertoa jotain? On tutkittu, että luonnossa olo rauhoittaa ihmisen hermostoa. Puiden halailu tekee siis ihan oikeasti hyvää. Sitten on lasten vuoro valita jokaiselle ryhmän aikuiselle sopiva puu! Se voi olla tarpeeksi paksu aikuisen halata tai muuten lasten mielestä sopivin puu. Lapset saavat laskea aikuisille saman 10 sekuntia halaukselle. Pyytäkää sitten lapsia kysymään miltä teistä tuntuu.

Lopuksi pohtikaa yhdessä mitkä eläimet "halaavat" puita melkein koko ajan, eli asuvat puissa? Voitte aloittaa miettimällä Suomen eläinlajeja ja siirtyä sitten kauempiin maihin. Linnut ovat kenties aika helppo valinta, mutta muistavatko lapset vaikkapa koalakarhun ja laiskiaisen? Myös monet toukat möngertävät puissa. Karhut osaavat kiivetä puuhun, mutta eivät asu siellä. Seuraavan sivun kuvia voi näyttää lapsille opetuksen apuna. Ohjatkaa keskustelua esimerkiksi isommista pienimpiin: linnuista ja oravista toukkiin ja pieniin ötököihin. Myös sammal, käävät ja jäkälät voivat kasvaa puissa, huomasiko joku niitä halailun ohessa?

Halipuu ja puun asukit - kuvasarja

Koala

Laiskiainen

Orava

Valkoselkätikka

Rengashäntämaki

Hämähäkki

Puun käyttö ja puubingo

Mietitään monipuolista puunkäyttöä. Montako puulajia lapset tietävät ulkoa? Tietääkö joku, mitä puusta voi valmistaa? Kerätkää lista tai keskustelkaa asioista ja esineistä, jotka lapset tietävät jo ennestään. Kiertäkää sitten päiväkodin tiloissa ja etsikää isoja tai pieniä asioita, jotka on valmistettu puusta. Voitte etsiä jo keksittyjä asioita, sekä havainnoida tarkasti ja bongata uusia asioita. Kasvattajat auttavat hoksauttamaan niitäkin esineitä, joita lapset eivät itse huomaa. Voitte käyttää seuraavan sivun bingopohjaa apuna. Kun olette kiertäneet taloa, pohtikaa yhdessä yllättikö joku esine siinä mielessä, että se on puusta tehty? Tässä muutamia esimerkkejä esineistä, joita voitte bongata ja pohtia:

Vessa-, talous- ja leivinpaperi, kirjat, piirustuspaperi, tarrat, pahvirasiat- ja laatikot, huonekalut, listat, kertakäyttöastiat, sanomalehti ja muut lehdet.

Kotoa voi lisäksi löytyä esimerkiksi nenäliinoja, leluja, saunan lauteet, pesuharja, puisia naulakoita, sellofaania, ulkoharja, lamppuja, koriste-esineitä, postikortteja ja kirjoja.

Mielikuvitusosiona voitte antaa ideoiden lentää ja miettiä mitä villeimpiä ideoita, mitä kaikkea muuta puusta voisi vielä tehdä!

Etsi kotoa, päiväkodista tai kauppareissulta seuraavat puusta tehtävät tuotteet ja merkitse rasti tai ympyrä kun olet löytänyt tuotteen.

Pyydä aikuiselta apua, jos et löydä kaikkea omin avuin.

sellofaani

nenäliinat

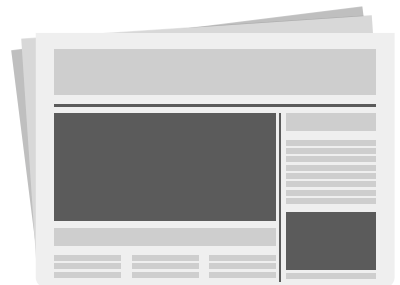
wc-paperi

vihko

puinen voiveitsi

sanomalehti

leivinpaperi

pahvilaatikko

värityskirja

Roskan tarina

Tarvikkeet: Roskapussi ja mahdollisesti suojahanskoja.

Tutkikaa metsää rauhassa ja jos löydätte roskia, niin kerätkää niitä hanskalla muutama talteen. Muistakaa opastaa lapsille millaisiin roskiin ei ole turvallista koskea. Jos löydetään neuloja tai muuta vaarallista jätettä niin niitä nähdessä pitää pyytää heti aikuinen paikalle. Keräilkää hetki roskia ja tulkaa sitten yhteiseen piiriin tutkimaan löytöjä. Pohtikaa muutaman tai jokaisen roskan kohdalla, vähän riippuen roskien määrästä:

- Mikä se on? Onko se helposti tunnistettavissa vaikkapa karkkipussiksi tai jogurttipurkiksi vai onko se pienempi sirpale tai pala jostakin isosta? Jos ette tunnista esinettä, keksikää itse minkä palanen se on.
- Mistähän se tuli metsään? Heittikö joku ihminen roskan luontoon vai tuliko se tuulen tuomana jostain muualta? Onko joku eläin voinut raahata sen metsään? Päätäkää millä tavalla roska päättyi metsään.
- Miettikää sitten, miten roskan päätyminen metsään voisi estää. Mitä voisi sanoa roskaajalle, ettei hän enää laittaisi roskia metsään? Mitä pitäisi tehdä, jottei roskia pääse tuulen mukana tai eläinten suussa luontoon?

Sopikaa yhdessä, ettei teistä kukaan heitä roskia luontoon ja kannustakaa lapsia puuttumaan roskaamiseen aina, kun se tuntuu heistä turvalliselta. Jos ei halua vieraille sanoa roskaamisesta, niin kotiväelle voi ainakin muistuttaa, että kaikille roskille on omat keräysastiat: Muovi, lasi, metalli, biojäte, paperi, pahvi ja sekajäte.

Lämpimän kelin osio:

Ottakaa aikaa aistia metsää kaikin aistein. Etsikää yksi asia kerrallaan ja pysähtykää havainnoimaan. Koskekaa paljain käsin esimerkiksi puun lehtiä, oksia, runkoa, juuria tai neulasia. Miltä ne tuntuvat kädellä? Miltä tuntuu elävän puun pinta? Katsokaa mitä pieniä asioita näissä näkyy? Mitä värejä erottuu ja onko niissä liikettä? Jos katsotte lehtiä, maata ja kiviä oikein läheltä, huomaatteko ötököitä, sammalta, naavaa tai muuta erikoista? Etsikää jotain joka tuoksuu! Mitä löysitte? Mikä on pehmein asia mitä löydätte?

Tiedätkö mitä syötävää metsässä on? Marjojen ja sienien lisäksi myös joitain metsän kasveja voi syödä. Metsän antimia kannattaa kerätä vähän syvemmältä metsästä, jotta ne olisivat mahdollisimman puhtaita. Teetä voi keitellä esimerkiksi pakurikäävästä, mustikan-, puolukan- ja vadelmanlehdistä ja tiesittekö, että nokkosesta saa superhyvää keittoa ja lettuja! Ihan kuin pinaatista. Jos löydätte sopivasta paikasta ketunleipää tai voikukan lehtiä, voitte maistella niitä. Miltä ne maistuvat suussa?

Kylmän ilman osio:

Etsikää auringon lämmittämä iso kivi. Tuntuuko se lämpimältä vai kylmältä? Pohtikaa miksei aurinko kuumenna kiveä? Koittakaa löytää jääpuikko tai jäätynyt lammikko. Jos aurinko paistaa, tutkikaa alkaako se sulattaa jäätä nopeasti. Miksiköhän se ei sula kovin nopeasti vaikka aurinko on niin kuuma? Jos on pilvinen sää niin hönkikää jäähän läheltä ja painakaa sormella siihen. Jää lähti sulamaan paljon nopeammin! Onko ihminen kuumempi kuin aurinko vai miksikäs tässä kävi näin?

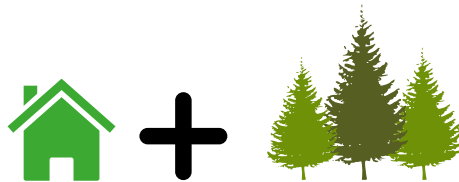

Tarvikkeet: Keppi tai muu väline, jolla voi piirtää maahan ruudukon.

Tässä tehtävässä pohditaan luonnon monimuotoisuutta aistien ja numeroiden avulla. Piirtäkää yhdessä lasten kanssa maahan iso ruudukko, johon mahtuu 9 esinettä. Jos maahan ei voi piirtää niin muodostakaa keppien avulla loosit esineille. Voitte keksiä etsittäviä asioita itse tai valita näistä sopivia. Ottakaa mahdollisuuksien mukaan jokaista etsittävää asiaa eri määrä. Tästä voi ottaa ideoita: eri puulajien lehtiä (mieluusti maassa olevia), eri lajien käpyjä, kiviä, heiniä, kuivia oksia, jotakin ruskeaa, oranssia jne. , jotakin kippuraista, suoraa, isoa, kovaa, pehmeää tai jotakin joka ei kuulu metsään. Esimerkkiruudukko:

Jotakin pehmeää	2 painavaa asiaa	3 pitkää asiaa
4 keltaista asiaa	5 terävää asiaa	6 oksaa
7 lehteä	8 kiveä	9 männyn- käpyä

Roskaton eväsretki

Suunnitelkaa yhdessä lasten kanssa roskaton eväsretki. Koteihin voitte lähettää seuraavalla sivulla olevan kotikirjeen. Pitäkää lapsille aloituspalaveri, jossa kerrotte, että teette retken joka ei tuota lainkaan roskaa eväiden osalta. Miettikää lapsijohtoisesti, mitä eväitä he keksivät metsäretkelle. Tavoitteena on löytää eväitä, joiden ostaminen ei tuota kuin enintään biojätettä. Jos ensimietinnällä tulee ideoiksi mm. pillimehuja, smoothieita, välipalakeksejä sekä muuta roskaavaa evästä niin haastakaa lapset uudelle kierrokselle miettimään ainoastaan roskattomia eväitä ja miten ne olisi parasta kuljettaa. Kotoa tuotavat eväsrasiat ja pussukat sopivat kuljetukseen. Jos ryhmä tarvitsee ideoita niin tässä inspiraatiota:

Omat juomapullot ja niihin juomaksi vettä. Koska ostetut mehut tuottavat muovi- tai lasijätettä, on nyt haasteena maustaa hanavesi. Ideoikaa yhdessä vaihtoehtoja. Sitruunalla, marjoilla ja yrteillä voi maustaa vesiä herkulliseksi. Kannattaa kokeilla ainakin karpalo/puolukka + rosmariini sekä sitruuna tai lime.

Näkkäri, korput, hedelmät, marjat, itse tehdyt leivonnaiset: leivät, keksit, pullat ym., vihannestikut ja kotona tehty smoothie.

Loppupohdintana miettikää oliko roskaton eväsretki yhtään sen vaikeampi kuin roskallinen? Mitä lapset pitivät eväistä? Heitä voi kannustaa jatkossakin roskattomiin eväisi.

Metsäsalkku - Roskaton eväsretki

Lapsenne esiopetusryhmä on saanut haasteekseen suunnitella ja toteuttaa täysin roskattoman eväsretken! Tässäpä siis haaste myös koteihin: Kuunnelkaa lapsenne mieltimät ideat eväistä roskattomalle eväsretkelle ja toteuttakaa mahdollisuuksienne mukaan eväiden hankinta mahdollisimman roskattomasti. Juomapulloihin otetaan tällä kertaa maustettua vettä, jotta vältetään mehupurkkien ostamiselta. Ideoina on esimerkiksi marjat, karpalo/puolukka + rosmariini sekä sitruuna tai lime. Jos olette valmiita ekstrahaasteeseen niin hakekaa lähimaatiloilta jauhot ja kananmunatkin omiin astioihin ja tehkää sämpylät tai keksit alusta alkaen itse.

Tavoitteena on löytää eväitä, joiden ostaminen ei tuota kuin enintään biojätettä. Kotoa tuotavat eväsrasiat ja pussukat sopivat eväiden kuljetukseen. Jos kaipaatte ideoita niin voitte hyödyntää tätä listaa:

Näkkäri, pähkinät, korput, hedelmät, marjat, itse tehdyt leivonnaiset: leivät, keksit, pullat ym., vihannestikut ja kotona tehty smoothie.

Loppupohdintana miettikää oliko roskaton eväsretki helppo toteuttaa? Mitä lapset pitivät eväistä? Heitä voi kannustaa jatkossakin keksimään erilaisia vaihtoehtoja eväille ja roskattomiin eväisiin.

Marjaisaa makeaa, pieni liikuntahetki

Tarvikkeet: tabletti tai tietokone. Vapaaehtoinen: valkokangas ja projektori. Pienet paperilaput.

Kasvattajat etsivät netistä selkeät kuvat lapsille. Tarvitaan mustikka, puolukka, juolukka, vadelma, tyrni, mesimarja, katajanmarja, lakka, karpalo ja metsämansikka. Jos saatavilla on valkokangas, voi kuvat heijastaa siihen yksitellen. Kokoontukaa ryhmän kanssa saliin ja alustakaa marja-aihe. Suomen luonnossa kasvaa hurjan paljon erilaisia syötäviä marjoja, yhteensä 37. Käsitellään niistä yleisimmät kuvien ja nimien avulla. Mitä marjoja lapset osaavat nimetä? Näyttäkää kuva aina kun joku marja on nimetty. Voitte jo alustavasti kysellä ovatko lapset maistaneet nimettyjä marjoja. Kertokaa sitten lopuista marjoista ja näyttäkää niiden kuvat. Tunnistaako joku kuvien ja nimien avulla lisää marjoja? Kasvattajat voivat oman osaamisensa avulla antaa marjoista lisätietoja. Esimerkiksi katajanmarjaa käytetään hirvipadan mausteena ja mesimarja on harvinainen, mutta herkullinen löytö.

Valitkaa sitten tilasta kaksi pistettä, jotka edustavat Kyllä - Ei - vastauksia. Ottakaa reilu välimatka pisteiden välille. Kasvattaja näyttää marjoja satunnaisessa järjestyksessä ja lapset yrittävät tunnistaa mikä marja on kyseessä. Kun nimi tiedetään niin pitää muistella onko ikinä maistanut kyseistä marjaa ja juosta sitten oikealle vastauspisteelle. Pysähtykää joka kerta katsomaan kuinka moni on syönyt marjaa ja moniko ei. Ottakaa tavoitteeksi, että jokainen maistaisi jatkossa ainakin yhtä itselleen uutta marjaa. Kirjatkaa lapulle ylös mitä marjaa lapsi toivoisi maistavansa ja antakaa lappu kotiin.

Arvostan, mitä arvostat?

Tämä osio sopii käytettäväksi erityisen hyvin metsäretken lopuksi. Kerääntykää yhteen metsäretken jälkeen pohtimaan mikä metsissä on kaikkein kivointa ja arvokkainta lasten mielestä. Voitte ohjata keskustelua apukysymysten avulla: Mikä metsässä on kivointa juuri sinulle? Mitä ilman olisi elämä tylsempää? Kuka arvostaa eniten marjoja ja sieniä? Kuka taas tykkää siitä, että metsissä voi leikkiä ja tehdä majoja? Joku voi innostua siitä, että metsä on eläinten koti ja joku taas siitä mitä kaikkea puusta voi tehdä.

Kuvitelkaa, että keräätte salkkuun asioita, joiden avulla voisitte opettaa jollekin metsiä tuntemattomalle, mikä tekee juuri teidän lähimetsistä arvokkaita ja ihania. Asiat voivat olla valtavia, tai aivan pieniä, myös tekemistä. Mistä asioista metsä ylipäänsä koostuu? Mitä ilman metsää ei olisi? Huomioikaa isot asiat, eläimet ja niiden kodit, ravinto sekä ihan pienet asiat, jotka vaikuttavat metsään. Ötököilläkin on tärkeä rooli. Tietävätkö lapset, että ilman ötököitä eivät marjatkaan kypsy, sillä kimalaisten ja muiden pölyttäjien täytyy pölyttää mustikan, puolukan, juolukan, lakan, karpalon, vadelman ja mesimarjan kukat.

Tästä pohdinnasta voi koostaa ryhmään vapaamuotoisen metsäsalkun esimerkiksi paperille tai rakentamalla seinälle metsämaisema ja lisäten sinne lasten lempiasioita askarrellen tai lehdistä leikaten. Voitte yhdessä luoda teille arvokkaan metsän omaan ryhmään niin, että jokainen tuo siihen oman näkemyksensä. Toteutustapoja voi ideoida lasten kanssa yhdessä.

Metsistä saa paljon iloa ja hyötyä.
Pidetään niistä hyvää huolta yhdessä!

Tämän Metsäsalkun on toteuttanut Tuusulan 4H-yhdistys osana Vihreä tehtävä: kestävä tulevaisuus -hanketta. Hanke on saanut rahoituksensa Euroopan maaseudun kehittämisen maaseuturahastosta Leader-ryhmä EMO ry:ltä.

4H Tuusula

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

4H Tuusula

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin